

Q. quando ista veritas esse non potuit, si esset oratio in qua esse posset, intelligatur illa veritas sine principio fuisse, quæ prima causa est huius veritatis. Quippe veritas orationis non semper posset esse, si eius causa non semper esset. Etenim non est vera oratio, quæ dicit futurum esse aliud, nisi re ipsa sit aliud futurum, neque aliquid est futurum, si non sit in summa veritate. Similiter de illa intelligendum est veritate orationis, quæ dicit: quia præteritum est aliquid. Nam si nullo intellectu veritas orationi huic, si facta fuerit, deesse poterit: necesse est, ut eius veritatis quæ summa causa est, istius, nullus finis intelligi possit. Idcirco namque vere præteritum dicitur esse aliquid, quia ita est in re: & ideo est aliquid præteritum, quia sic est in veritate summa. Quapropter, si nunquam potuit non esse, verum, futurum esse aliquid, & nunquam poterit non esse verum, præteritum aliquid esse, impossibile est principium summæ veritatis fuisse aut finem futurum esse. Di. Nihil tuæ rationi obici posse video.

H De veritatis diffinitione.

Cap. XII.

Mag.

Edeamus ad indagacionem veritatis, quam incepimus. Disci. Totum hoc pertinet ad indagandam veritatem: verumtamen redi ad quod vis. Mag. Dic ergo mihi, an tibi videatur esse aliqua rectitudo alia, præter has quas contemplati sumus? Discip. Non alia præter has: nisi illa, quæ est in rebus corporeis, quæ multum est aliena ab istis, ut rectitudo virgæ. Mag. In quo tibi illa videtur differre ab istis? Disci. Quia illa visu corporeo cognosci potest, istas rationis caput contemplatio. Mag. Nonne rectitudo illa corporum ratione intelligitur præter subiectum, & cognoscitur? Aut si de alienius corporis absentis linea dubitetur, an recta sit, & monstrari potest, quia in nullam partem flexatur: Nonne ratione colligitur, quia rectam eam necesse est esse? Disci. Etiam. Sed eadem, quæ sic ratione intelligitur, visu sentitur in subiecto. Illæ verò non, nisi sola mente percipi possunt.

Mag. Possumus igitur, nisi fallor, diffinire: quia veritas, est rectitudo sola mente perceptibilis. Disci. Nullo modo hoc dicentem falli video. Nempe nec plus nec minus continet ista diffinitio veritatis quam expediat: quoniam nomen rectitudinis dividit eam, ab omni re, quæ rectitudo non vocatur. Quod verò, sola mente percipi dicitur, separat eam à rectitudine visibili. Sed quoniam docuisti me omnem veritatem esse rectitudinem, & rectitudo idem videtur mihi esse, quod iustitia.

De iustitia ex eius diffinitione. Cap. XIII.

Iustitia quoque doce me, quid esse intelligam. Videtur namque, quia omne quod rectum est esse, iustum etiam esse: & conversum, quia quod iustum est esse, rectum est esse. Iustum enim & rectum videtur, ignem calidum esse: & unumquemque hominem, diligentem se diligere. Nā si quicquid debet esse, recte & iuste est: nec aliquid recte & iuste est, nisi quod debet esse:

sicut puto, non potest aliud esse iustitia, quam rectitudo. In summa namque & simplici natura, quavis non ideo sit recta & iusta, quia debeat aliquid dubium: tamen non est idem, esse rectitudinem, & iustitiam. Ma. Habes igitur diffinitionem iustitiæ: si iustitia non est aliud quam rectitudo. Et quoniam de rectitudine sola mente perceptibili loquimur, inuicem sese diffiniunt veritas, & rectitudo, & iustitia: ut qui unam earum nouerit, & alias nescierit: per notam ad ignotarum scientiam pertingere possit: immo qui nouerit unam, alias nescire non possit. Disci. Quid ergo? An dicemus lapidem non iustum, cum à superioribus inferiora petit: quia hoc facit, quod debet: quemadmodum dicimus hominem iustum, qui quod debet facit. Ma. Non solumus huiusmodi à iustitia iustum dicere. Disci.

Cui ergo magis homo quam lapis iustus est, si vterque iustus facit? Ma. Tu ipse an non putas facere hominis, à facere lapidis aliquo modo differre? Disci. Scio quia homo sponte, lapis naturaliter & non sponte facit. Ma. Idcirco lapis non dicitur iustus: quia non est iustus, qui facit quod debet, si non vult quod facit. Disci. Dicemus ergo iustum esse equum, cui vult pascere: quia volens facit quod debet? Ma. Non dixi iustum esse eum, qui facit volens quod debet: sed dixi non esse iustum, qui non facit volens quod debet. Di. dic ergo, quid sit iustus. Ma. Queris, ut video, diffinitionem iustitiæ, cui laus debetur: sicut contrario eius scilicet iniustitiæ debetur vituperatio. Disci. Illam quero. Ma. Constat, quia illa iustitia non est in vlla natura, quæ rectitudinem non agnoscit. Quicquid enim non vult rectitudinem, etiam si eam tenet, non meretur laudem: quia tenet rectitudinem: velle autem illam non valer, qui nescit eam. Di. Verum est.

Ma. Rectitudo igitur, quæ tenenti se laudem acquirit, non est nisi in rationali natura: quæ sola rectitudinem, de qua loquimur, percipit. Di. Ita sequitur. Ma. Ergo quoniam omnis iustitia est rectitudo: nullatenus est iustitia, quæ seruantem se facit laudabilem, nisi in rationalibus. Di. Non potest aliter esse. Ma. Vbi igitur tibi videtur ista iustitia in homine, qui rationalis est? Di. Non est nisi, aut in voluntate, aut in scientia, aut in opere. Ma. Quid, si quis recte intelligit, aut recte operatur, non autem recte velit: laudabit eum quisquā de iustitia? Di. Non. Ma. Ergo non est ista iustitia, scientiæ rectitudo, aut rectitudo actionis: sed rectitudo voluntatis. Di. Aut hoc erit, aut nihil. Ma. Videtur tibi sufficienter esse diffinitiva iustitiæ, quā quærimus? Di. Tu vide. Ma. Quicquid vult quod debet: putas cum recte velle, & habere rectitudinem voluntatis? Di. Si quis nesciens vult quod debet: ut cum vult ostium claudere contra illum qui ipso nesciente vult in domo alium occidere: siue iste habeat, siue non habeat aliquam voluntatis rectitudinem, non habet illam quam quærimus. Ma. Quid dicis de illo, qui scit se debere velle quod vult? Di. Potest contingere, ut intelligens velit quod debet, & nolit se debere. Nam cum latro cogitur ablatam reddere pecuniam: p^alam